

การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

Adoption of Creative Technology Aligned with the Seven Sappurisadhamma Principles

เทพศิริินทร์ วุฒิยางกูร

Dhepsirin Vuttiyangkoon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: edusuparm@hotmail.com

Received: 27 กุมภาพันธ์ 2568; Revised 18 มีนาคม 2568; Accepted 21 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่มีเหตุผลและรับผิดชอบ พร้อมปรับตัวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่คำนึงถึงชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น หลักการสำคัญประกอบด้วย 1) ธัมมัญญตา รู้จักเหตุและหลักการของเทคโนโลยี 2) อัฏฐัญญตา เข้าใจผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี 3) อัตตัญญตา รู้จักตนเองและขีดจำกัด 4) มัตตัญญตา ใช้เทคโนโลยีอย่างพอดี 5) กาลัญญตา ใช้ให้ถูกกาลเทศะ 6) ปริสัณญตา คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และ 7) ปุคคัลญตา เข้าใจบุคคลรอบข้าง บทความนำเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและการศึกษาเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเทคโนโลยีกับการรักษาคุณค่าทางศีลธรรมและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสร้างสรรค์, หลักสัปปุริสธรรม 7, การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This article explores the creative use of technology based on the principles of the Seven Sappurisadhamma, which help individuals live rationally and responsibly while adapting appropriately to society and the environment. It emphasizes the use of technology that considers life, society, and the environment to reduce potential impacts. The key principles include: (1) Dhammannuta: Understanding the causes and principles of technology; (2) Atthannuta: Recognizing the impacts of using technology; (3) Attannuta: Knowing oneself and the limits; (4) Mattannuta: Using technology appropriately and moderately; (5) Kalanannuta: Using technology according to time and context; (6) Parisannuta: Considering the social impacts; and (7) Puggalannuta: Understanding those around us. The article presents guidelines for using technology in daily life and education to create a balance between technological development and the preservation of moral and environmental values.

Keywords: Creative Technology, Seven Sappurisadhamma Principles, Ethical use of Technology, Sustainable Development

บทนำ

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีในสังคมโลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในทุกมิติ หนึ่งในความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการเปลี่ยนผ่านจากระบบเทคโนโลยีแอนะล็อก (Analog) ไปสู่ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ในด้านต่างๆ เช่น ธุรกิจ การศึกษา และบริการสาธารณะ ยังช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันว่าเทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน การเรียนรู้ หรือแม้แต่การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน ซึ่งล้วนต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้น การปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์สูงสุด (จานินทร์ อินทวิเศษ, 2562: 478) ปัทมาพร ท่อชู และวิทยา อินทร์สอน (2559: 107-111) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและในพื้นที่ที่มีเทคโนโลยีเข้าไปเกี่ยวข้องในหลายรูปแบบ เทคโนโลยีได้ช่วยให้สังคมหลายๆ แห่งเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากขึ้นซึ่งรวมทั้งเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ในหลายๆ ขั้นตอนของการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดผลผลิตที่ไม่ต้องการ หรือเรียกว่ามลภาวะ เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีหลายๆ อย่างที่ถูกนำมาใช้มีผลต่อค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคม เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นก็มักจะถูกตั้งคำถามทางจริยธรรม ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องตระหนักมากขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งเทคโนโลยีมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์มากมาย แต่ในขณะเดียวกันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็อาจส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติเอง จากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อประเทศไทยมีหลายอย่าง

สัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลให้เป็นสัตบุรุษ หรือผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม ทั้งในฐานะของพลเมืองที่ดีและผู้นำที่มีคุณภาพ ตามที่พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของคนดี ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ ได้แก่ ัมมัญญตา (รู้จักเหตุ) อัตถัญญตา (รู้จักผล) อัตตัญญตา (รู้จักตน) มัตตัญญตา (รู้จักประมาณ) กาลัญญตา (รู้จักกาลเวลา) ปริสสญญตา (รู้จักชุมชน) และบุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล)

ในสภาวะที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังต้องมีการพัฒนาการใช้ที่ตอบสนองต่อบริบททางวัฒนธรรมและคุณค่าของสังคมไทยอีกด้วย บทความนี้จะมุ่งนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ที่จะช่วยให้เราสามารถบริหารจัดการเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ละเลยความสำคัญของการรู้จักเหตุ และผล รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน และรู้จักกาลเทศะ ทั้งนี้ การนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในทุกกระบวนการจะทำให้การใช้เทคโนโลยีไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักธรรมและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกมิติ

ความหมายเทคโนโลยีสร้างสรรค์

ปัทมาพร ท่อชู และวิทยา อินทร์สอน (2559: 107-111) ได้กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยี (Technology) และการสร้างสรรค์ (Creativity) ไว้ดังนี้

เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง การนำความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและต่อเนืองมาถึงวิทยาศาสตร์ มาเป็นวิธีการปฏิบัติและประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่างๆ อันก่อให้เกิดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร แม้กระทั่งองค์ความรู้นามธรรม เช่น ระบบหรือกระบวนการต่างๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ส่วนการสร้างสรรค์

(Creativity) หมายถึง การสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่า โดยสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นอาจมีการอ้างถึงบุคคลผู้สร้างสรรค์ หรือสังคมหรือขอบเขตภายในที่ได้สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้นมา ซึ่งการวัดคุณค่าดังกล่าวอาจใช้ได้หลายวิธี

ความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) คือมีความคิดที่แปลกใหม่ต่างจากความคิดธรรมดาของคนทั่วไป 2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) คือมีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายทิศทางหลายแง่หลายมุม 3) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) คือสามารถคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว รวดเร็ว และได้คำตอบมากที่สุดในเวลาที่กำหนด 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือการคิดได้ในรายละเอียดเพื่อขยายหรือตกแต่งความคิดหลักให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2566) ได้กล่าวถึง เทคโนโลยีสร้างสรรค์ เป็นการเปลี่ยนแปลงของการใช้เทคโนโลยีซึ่งเป็นผลมาจากโลกเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของการใช้เทคโนโลยีอย่างทันทีทันใด (Technology Disruption) ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นกลวิธีคิดที่สร้างโอกาสให้งาน โดยเริ่มจากการใช้งานทางด้านวิศวกรรม แล้วเริ่มเข้ามามีบทบาททางด้านธุรกิจ ศิลปะ และมีแนวโน้มแพร่มายังวงการศึกษาในอนาคต นอกจากนี้การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดรูปแบบการทำงานแบบใหม่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Platform Work) เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

Connor, A.M. (2016: 1-24) ได้ให้นิยามของเทคโนโลยีสร้างสรรค์ หมายถึง การนำเอาความรู้ความสามารถ การบูรณาการข้ามศาสตร์ เช่น ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ ด้านศิลปะ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แม้กระทั่งด้านการศึกษามาช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น หรือเพื่อตอบสนองความต้องการเรื่องใดเรื่องหนึ่งแบบองค์รวมและให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด โดยเทคโนโลยีสร้างสรรค์นั้นอาจเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ หมายรวมถึงวิธีการกระบวนการขั้นตอน เครื่องมือ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเดิมเพื่อตอบสนองหรือแก้ปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งเทคโนโลยีนั้นแม้ว่ามีจุดประสงค์การใช้งานเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหลักแต่ผู้ใช้มักปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับงานหรือความต้องการของตนเอง เข้ากับบริบทของสังคม หรืองานที่ต้องการอย่างเฉพาะ ผ่านกระบวนการที่มนุษย์เป็นผู้ออกแบบโครงการหรือเริ่มวางแผนขึ้นงานอาศัยสื่อเทคโนโลยีซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือสร้างสรรค์ ออกแบบและพัฒนาาร่วมกันของผู้มีความสามารถหลากหลายศาสตร์

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสร้างสรรค์ หมายถึง การนำเอาความรู้และความสามารถจากหลายศาสตร์ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ ศิลปะ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษามาผสมผสานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือรองรับความต้องการต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาใหม่ๆ เช่น วิธีการ กระบวนการ เครื่องมือ หรือผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะด้าน และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับงานหรือบริบทของสังคม เทคโนโลยีสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยแก้ไขปัญหา แต่ยังเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานในลักษณะใหม่ๆ ผ่านการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อตอบสนองพฤติกรรมและความต้องการของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีในลักษณะนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและอนาคตของการศึกษา รวมถึงการทำงานในองค์กรและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ความเหมาะสมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม คือ 1) การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงชีวิต 2) การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคม และ 3) การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (ปัทมาพร ท่อชู และวิทยา อินทร์สอน, 2559: 107-111)

การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงชีวิต คือการใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสุขภาพร่างกายของผู้ใช้ โดยมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2566) ได้กล่าวไว้ถึงปัญหาด้านสุขภาพ อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ 1) ท่าทางการทำงาน 2) การใช้อุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน 3) ระยะเวลาในการใช้งาน 4) การบริหารร่างกาย 5) ความเมื่อยล้าของสายตา และ 6) ความเครียดจากการใช้งาน

Moira Lawler (2023) ได้กล่าวไว้ถึง กลยุทธ์ 7 ประการที่จะช่วยจัดการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่วนบุคคล (Digital Detox) ดังนี้ 1) กำหนดเวลาออกจากเทคโนโลยี 2) พักจากเทคโนโลยีเป็นระยะๆ 3) ลดระดับเทคโนโลยีในอุปกรณ์ 4) ปิดโทรศัพท์ในเวลาที่กำหนด 5) ปรับการตั้งค่าโทรศัพท์ของคุณเพื่อจำกัดแอปบางตัว 6) สร้างพื้นที่ห้ามใช้โทรศัพท์ และ 7) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต

สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ และ เว็บไซต์ www.thaiitwatch.org (2555) ได้กล่าวถึง ผลกระทบจากคอมพิวเตอร์ ทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งโรคที่สามารถเกิดจากคอมพิวเตอร์ก็จะส่งผลได้ทั้งร่างกาย จิตใจ และการติดต่อ ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อร่างกายโดยตรง 2) ระบบประสาท 3) เสี่ยงต่อการเป็นหมัน 4) โรคที่เกิดจากท่าทางหรือการทำงานซ้ำซาก 5) โรคที่เกิดจากเชื้อโรคที่มีอยู่ในคอมพิวเตอร์ และ 6) โรคที่เกิดจากการใช้งาน

ThaiHealth Official (2564) ได้กล่าวถึง 6 สิ่งส่งผลเสีย เมื่อใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ระวัง ได้แก่ 1) อันตรายจากแสงสีฟ้า 2) หน้าจอมีเชื้อแบคทีเรีย 3) ส่งผลต่อการสนทนา 4) สร้างจุดต่างด่าบนใบหน้า 5) ความจำไม่ดี และ 6) คลื่นแม่เหล็กแผ่รังสี

การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคม คือ การเลือกใช้โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม พิจารณาจากปัญหาข้อดีและข้อเสียจากการใช้เทคโนโลยี โดยมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

Mediathailand Blog (2566) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาสังคมที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เราสามารถพิจารณาปัญหาสังคมที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้จากการวิเคราะห์ทัศนคติต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในมุมมองที่แตกต่างกัน โดยปัญหาทางสังคมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันที่เราพบมากที่สุด พอสรุป ปัญหาได้ ดังนี้ 1) มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ 2) ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ ที่มีพัฒนาการที่ดีและรวดเร็วขึ้น 3) เกิดการแพร่กระจายของข้อมูลที่เป็นเท็จมากขึ้น 4) เกิดข้อมูลหลอกลวง 5) สะดวกสบายมากขึ้นแต่ก็มีค่าใช้จ่ายมากขึ้นตามไปด้วย 6) เกิดการบุกรุก โจมตีข้อมูลองค์กรและส่วนราชการ 7) มีผลกระทบต่อการศึกษ ผู้เรียน เด็ก ติดเกม มากขึ้น 8) เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ 9) นำเทคโนโลยีมาใช้ในทางที่ผิด 10) เป็นช่องทางในการเกิดอาชญากรรม และ 11) เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของประชาชน เทคโนโลยีเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้และการเตรียมพร้อมของสังคมในการปรับตัว (สุปรیتی ศรีวัฒนา, 2551)

ผลกระทบทางบวก ได้แก่ การเพิ่มความสะดวกสบายและประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การทำงานในภาคธุรกิจ การศึกษา และภาคบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านธนาคารออนไลน์ การใช้ระบบบริหารงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) และการทำงานทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต การเชื่อมโยงสังคมและโลกาภิวัตน์ อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้การสื่อสารไร้พรมแดน ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วผ่านโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้ง่ายขึ้น การพัฒนาด้านสุขภาพและการแพทย์ เทคโนโลยีช่วยให้การแพทย์ก้าวหน้า เช่น ระบบฐานข้อมูลสุขภาพ การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวินิจฉัยโรค ช่วยให้ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์ที่รวดเร็วและแม่นยำขึ้น การเพิ่มโอกาสแก่ผู้พิการและผู้สูงอายุ เทคโนโลยีช่วยให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการได้ง่ายขึ้น เช่น ซอฟต์แวร์ช่วยอ่านหน้าจอสำหรับผู้พิการทางสายตา และอุปกรณ์ช่วยฟังสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อติดต่อกับครอบครัวและเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้สะดวกขึ้น การพัฒนาทางการศึกษา เทคโนโลยีช่วยให้การเรียนการสอนมีความ

หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ระบบเรียนออนไลน์ (E-Learning) การใช้สื่อมัลติมีเดียในการสอน และการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและอุตสาหกรรม ระบบสารสนเทศช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน เพิ่มผลผลิต และลดเวลาการทำงาน เช่น การใช้ซอฟต์แวร์บริหารจัดการในองค์กร และระบบอัตโนมัติ (Automation) ในโรงงานอุตสาหกรรม และการส่งเสริมธุรกิจและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เทคโนโลยีช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น และสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการได้สะดวก

ผลกระทบทางลบ ได้แก่ ความเครียดและความกดดันในสังคม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทำให้คนต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเครียดและความกดดัน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ได้เร็ว การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรม สื่อดิจิทัลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม เช่น การบริโภคนิยม การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การใช้เวลาบนโซเชียลมีเดียมากกว่าการพบปะสังสรรค์ในชีวิตจริง ปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรม การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่มีการกลั่นกรอง เช่น ข่าวปลอม (Fake News) หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการบิดเบือนความจริงและส่งผลกระทบต่อศีลธรรมของเยาวชนและสังคม การลดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การใช้เทคโนโลยีมากเกินไปทำให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพลดลง เช่น สมาชิกในครอบครัวใช้เวลากับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากกว่าการพูดคุยกัน การละเมิดความเป็นส่วนตัว ข้อมูลส่วนบุคคลอาจถูกละเมิดหรือถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น การขโมยข้อมูลทางการเงิน การเฝ้าติดตามพฤติกรรมออนไลน์ และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการโฆษณาโดยไม่ได้รับความยินยอม ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล แม้ว่าจะมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีประชากรบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ เช่น คนในพื้นที่ห่างไกล หรือผู้ที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาส การต่อต้านและการไม่สามารถปรับตัวได้ บุคคลบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ อาจไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ได้ ทำให้เกิดความรู้สึกถูกทอดทิ้งและถูกลดคุณค่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ การโจรกรรมข้อมูล การหลอกลวงออนไลน์ และการแพร่กระจายไวรัสคอมพิวเตอร์เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ระมัดระวัง และปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีเป็นเวลานานอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ปัญหาสายตา โรคออฟฟิศซินโดรม (Office Syndrome) และภาวะติดอินเทอร์เน็ต (Internet Addiction)

แม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าและความสะดวกสบาย แต่หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี อาจทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมไทยได้ การพัฒนาเทคโนโลยีจึงควรดำเนินไปพร้อมกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบและมีจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยรวม

การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม คือ การเลือกใช้โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมลภาวะต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้ ปัทมาพร ท่อชู และวิทยา อินทร์สอน (2559: 107-111) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่หากเลือกใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ก็สามารถช่วยฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ ตัวอย่างแนวทางที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างยั่งยืน ได้แก่ การประหยัดพลังงาน เป็นแนวทางสำคัญในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5 ซึ่งช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ส่งเสริมพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตกระแสไฟฟ้า การลดการใช้ทรัพยากรเป็นอีกแนวทางที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ซึ่งช่วยลดการใช้ทรัพยากรปิโตรเลียม ลดปริมาณขยะที่ย่อยสลายยาก และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะพลาสติก การใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และการใช้เทคโนโลยีคมนาคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นอีกทางเลือกที่ช่วยลดมลพิษ เช่น การใช้รถยนต์พลังงานทางเลือก เช่น รถยนต์ไฮบริดหรือรถที่ใช้เชื้อเพลิง NGV รวมถึงการรณรงค์ให้ใช้ระบบคมนาคมร่วมกัน เช่น โครงการ Car Pool ซึ่งช่วยลดจำนวนรถยนต์บนท้องถนนและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

โดยสรุป การเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

Dittothailand (2567) ได้กล่าวถึง 5 เทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการลดผลกระทบต่อธรรมชาติและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในปี 2024 มี 5 เทคโนโลยีหลักที่ได้รับความนิยม ได้แก่ 1) พลังงานทดแทน (Renewable Energy) การใช้พลังงานจากแหล่งธรรมชาติ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม ความร้อนใต้พิภพ และพลังงานน้ำ เป็นทางเลือกที่ช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และชะลอภาวะโลกร้อน 2) การประมวลผลระบบคลาวด์ (Cloud Computing) เทคโนโลยีคลาวด์ช่วยลดการใช้ฮาร์ดแวร์และพลังงานจากศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น Google Workspace และ Microsoft 365 ที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่ ลดต้นทุนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 3) ระบบอาคารอัจฉริยะ (Smart Building) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการอาคารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และปรับปรุงคุณภาพอากาศภายในอาคาร เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและประหยัดพลังงาน 4) ยานยนต์พลังงานสะอาด (Alternative Mobility) รถยนต์ไฟฟ้า (EV) กำลังเป็นที่นิยมเนื่องจากไม่มีไอเสีย ลดมลพิษทางอากาศ และใช้ทรัพยากรในการผลิตน้อยลง ส่งเสริมการเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 5) วัสดุสีเขียว (Green Materials) วัสดุที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ เช่น บรรจุภัณฑ์จากเยื่อพืชธรรมชาติ ช่วยลดขยะพลาสติกและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

โดยสรุป เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต Molla and Abareshi (2013: 93-102) ได้กล่าวถึง การจัดการทรัพยากรด้านเทคโนโลยีเพื่อความคุ้มค่าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน แนวคิดการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้รับการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย รวมถึงในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองด้านหลัก ได้แก่ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี ด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งเน้นการพัฒนาและบริหารศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบระบบที่ช่วยลดการใช้พลังงาน เช่น การเลือกใช้ฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานอนุรักษ์พลังงาน เช่น ฉลากประหยัดไฟเบอร์ 5, มาตรฐาน Energy Star, TCO และ RoHS ซึ่งช่วยลดการใช้พลังงานและทรัพยากร ด้านพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการใช้งานอุปกรณ์ IT ให้เกิดความคุ้มค่าและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เครื่องพิมพ์ร่วมกัน ลดการใช้กระดาษโดยพิมพ์สองหน้า หรือใช้กระดาษรีไซเคิล การนำ Cloud Computing มาใช้แทนการพิมพ์เอกสาร รวมถึงการปิดหน้าจอคอมพิวเตอร์เมื่อไม่ใช้งานเป็นเวลานาน

โดยรวมแล้ว การจัดการทรัพยากรด้านเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดต้นทุน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญในการดำเนินงาน

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์หมายถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการทำงานหรือแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการวางแผน การพัฒนาบุคลากร ความร่วมมือของสมาชิกในองค์กร และการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมาย ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ควรอยู่บนพื้นฐานของ 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การคำนึงถึงชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ดยประการแรก การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงชีวิต หมายถึง การเลือกใช้อุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย รวมถึงการกำหนดระยะเวลาในการใช้งานอย่างเหมาะสม เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพ เช่น ความเครียดจากการใช้เทคโนโลยีเป็นเวลานาน หรือปัญหาทางสายตาและร่างกายที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้งานที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ควรมีแนวทางที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดีให้แก่ผู้ใช้ ประการที่สอง การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคม คือการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันในสังคม โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและการสื่อสาร อีกทั้งควรตระหนักถึงปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ลดช่องว่างทางสังคม และเฝ้าระวังข้อมูลที่เป็นเท็จ เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีส่งผลเชิงบวกต่อสังคมและลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น และประการสุดท้าย การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลือง สนับสนุนการเดินทางที่เป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบคลาวด์ในการจัดเก็บข้อมูล ยังช่วยลดปริมาณการใช้กระดาษและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืน

การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังช่วยให้สังคมและสิ่งแวดล้อมเกิดความสมดุลและยั่งยืน การคำนึงถึงชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมในการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรให้ความสำคัญ เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบ

ความหมายของหลักสัปปุริสธรรม 7

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี) (2509: 12) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้โดยย่อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วย คุณสมบัติครบถ้วนแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานให้ บรรลุผลสำเร็จด้วยดีและเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุขและ ความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2538: 276) ได้ให้ความหมายว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ มี 7 ประการ คือ 1) อัมมัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อัตตัญญาตา รู้จักตน 4) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม 7) ปุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัติทั้ง 7 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้อำนาจสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติการในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

พระสงฆ์สามารถ อานนโท (2548: 33-34) กล่าวว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษธรรมของคนดี บุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตบุคคลที่ยึดหลักสัปปุริสธรรมนั้นเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆ กัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้นำที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ ในชีวิตประจำวันนั้น ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ 7 ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็น ผู้ที่พระพุทธเจ้ายกย่องว่าเป็น “สัตบุรุษ” หรือ “คนดีแท้” หรือ “มนุษย์โดยสมบูรณ์” การกระทำหรือพฤติกรรมของเขามีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาด นำประโยชน์มาให้แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวมย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น ดังนั้น ก่อนที่จะทำความเข้าใจความหมายและความเป็นมาของหลักสัปปุริสธรรม จึงควรทำความเข้าใจความหมายของสัตบุรุษก่อนเพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจในหลักธรรม

องค์ประกอบของหลักสัปปุริสธรรม 7

หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยทั่วไปในการดำเนินชีวิตที่เป็นเหตุเป็นผลให้บรรลุเป้าหมายหน้าที่การงาน การศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงองค์ประกอบต่างๆ ไว้ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2548: 276) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรม ของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการ คือ 1) อัมมัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อัตตัญญาตา รู้จักตน 4) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสสัญญาตา รู้จักชุมชนสังคม 7) ปุคคลัญญาตา รู้จักบุคคล

พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ (โกวิท เมฆขุนทด) (2566) กล่าวว่า สัปปุริสธรรม ในความหมายเมื่อ แปลภาษาไทย หมายถึง คนดีหรือทำคนธรรมดาให้เป็นคนดี มี 7 ประการ คือ อัมมัญญาตา การรู้จัก เหตุ อัตถัญญาตา รู้จักผล อัตตัญญาตา รู้จักตน มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ กาลัญญาตา รู้จักกาลรู้จักเวลา ปริสสัญญาตา รู้จักชุมชนสังคม ปุคคลปริปริญาณตา รู้จักบุคคล

ปัญญานันทภิกขุ (ม.ป.ป.: 19-20) กล่าวถึง หลักสัปปุริสธรรม คือ ธรรมของสัตบุรุษ หรือของคน ดี 7 ประการ อย่างมั่งคั่งไม่ละวาง ได้แก่ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้เลือกบุคคล

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559: 211-212) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นคน ดี คนมีปัญญา คนมีคุณธรรม เรียกว่า สัตบุรุษบ้าง บัณฑิตบ้าง ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ สั่งสอน ชักนำสมาธิปฏิบัติให้แกผู้อื่นหรือบุคคลผู้แสวงหาสมาธิปฏิบัติหรือรื้อฟื้น เข้าไปหา ไปปรึกษา ไปสวด รับฟัง ไปขอคำแนะนำ เข้าร่วมหมู่ญาติ ศึกษาแบบอย่างแนวทางจากสัตบุรุษนั้น สัตบุรุษ คนดี หรือบุคคลมีศีลธรรม กล่าวโดยลักษณะเฉพาะตัว จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม 7 ประการ เรียกว่า สัปปุริสธรรม 7 ดังมีปรากฏในทีมนิกายปาฎิภวรรค ว่า สัปปุริสธรรม 7 คือ เป็นอัมมัญญ (รู้จักเหตุ) เป็นอัตถัญญ (รู้จักผล) เป็นอัตตัญญ (รู้จักตน) เป็นมัตตัญญ (รู้จักประมาณ) เป็นกาลัญญ (รู้จักกาลเวลา) เป็นปริสสัญญ (รู้จักชุมชน) เป็นปุคคลัญญ หรือ ปุคคลป โรปรัญญ (รู้จักบุคคล)

ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ประกอบของหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการอย่างมีคุณธรรมและปัญญา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญดังนี้ รู้เหตุ (อัมมัญญตา) คือ การเข้าใจเหตุและหลักการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ทำ ตระหนักถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเลือกกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รู้ผล (อัตถัญญตา) คือ การตระหนักถึงผลลัพธ์ของการกระทำ รู้ว่าผลดีหรือผลเสียเกิดจากอะไร สามารถแยกแยะประโยชน์และโทษ คำนึงถึงผลลัพธ์ล่วงหน้า และดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ รู้ตน (อัตตัญญตา) คือ การเข้าใจสถานะความสามารถ และข้อจำกัดของตนเอง สามารถประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รู้ประมาณ (มัตตัญญตา) คือ การดำเนินชีวิตอย่างพอเหมาะพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือขาดแคลนจนเกินไป สามารถจัดการทรัพยากร เวลา และพลังงานอย่างสมดุลตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รู้กาล (กาลัญญตา) คือ การรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตระหนักถึงความสำคัญของการทำสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับช่วงเวลา บริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักความสำคัญของการตรงต่อเวลา รู้ชุมชน (ปริสสัญญตา) คือ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และกฎระเบียบของสังคมที่ตนอยู่ สามารถปรับตัวและปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้บุคคล (ปุคคลัญญตา) คือ ความสามารถในการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทั้งด้านบุคลิก นิสัย และความสามารถ เพื่อสามารถปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

โดยสรุป หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงเหตุและผล ความพอเหมาะพอดี และการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมและบุคคลรอบข้าง

ความรู้จากการศึกษา

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดของ หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์สูงสุด

การใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ หมายถึง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสังคม แก้ไขปัญหา และเพิ่มคุณภาพชีวิตของทุกคน โดยต้องคำนึงถึง 3 มิติหลัก ได้แก่ ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงชีวิต หมายถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีที่ปลอดภัย ลดผลกระทบต่อสุขภาพ และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ใช้ ขณะที่การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคม มุ่งเน้นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ส่วนการใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมนั้นเกี่ยวข้องกับการลดการใช้พลังงาน ลดขยะอิเล็กทรอนิกส์ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักสัปปุริสธรรม 7 ช่วยเป็นกรอบแนวคิดในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบ โดยประกอบด้วย อัมมัญญตา (ความเข้าใจในหลักการและเหตุผลของเทคโนโลยี) อัตถัญญตา (การคำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงของ

เทคโนโลยี) อัตตัญญา (การรู้จักตนเองและขีดจำกัดในการใช้เทคโนโลยี) มัตตัญญา (ความเหมาะสมพอดีในการใช้เทคโนโลยี) กาลัญญา (การใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกาลเทศะ) ปริสัญญา (การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม) และ ปุคคลัญญา (การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงผู้คนและคุณค่าของมนุษย์) การบูรณาการเทคโนโลยีตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยช่วยให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม ลดผลกระทบด้านลบ และส่งเสริมสังคมที่มีคุณธรรม การใช้เทคโนโลยีในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อปัจเจกบุคคล แต่ยังช่วยขับเคลื่อนสังคมและสิ่งแวดล้อมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จึงเป็นแนวทางสำคัญในการทำให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นแนวทางที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีสมดุลและยั่งยืน สรุปได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

บทสรุป

จากการศึกษาข้างต้นเห็นได้ว่าในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษา การทำงาน การสื่อสาร ไปจนถึงการดูแลสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบและจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและสังคม หนึ่งในหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ คือ “สัปปุริสธรรม 7” ซึ่งเป็นคุณธรรมของผู้ฉลาดที่ช่วยให้การใช้เทคโนโลยีมีจริยธรรม มีประสิทธิภาพ และไม่ส่งผลเสียต่อสังคม ดังนี้ อัมมัญญา (ความเข้าใจในหลักการและเหตุผลของเทคโนโลยี) หมายถึง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของสิ่งต่างๆ หากนำมาปรับใช้กับเทคโนโลยี ควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีให้ถ่องแท้ก่อนนำมาใช้งาน การนำไปใช้ในเทคโนโลยี โดยศึกษาและเข้าใจว่าเทคโนโลยีที่ใช้งานมีวัตถุประสงค์อะไร และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร ตระหนักถึงผลกระทบของเทคโนโลยีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ผลกระทบต่อข้อมูลส่วนตัวและความ

ปลอดภัยไซเบอร์ และใช้เทคโนโลยีให้ถูกต้องตามกฎหมาย และสอดคล้องกับจริยธรรมทางเทคโนโลยี เช่น การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ **อัตถิยอุตตา (การคำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงของเทคโนโลยี)** คือ การตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งที่ใช้งาน และเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างมีเป้าหมายที่สร้างสรรค์ การนำไปใช้ในเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น ระบบการเรียนออนไลน์ หรือการใช้ AI ช่วยเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น ระบบ E-commerce หรือระบบอัตโนมัติ หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การใช้ Deepfake เพื่อสร้างข้อมูลเท็จ **อัตถิยอุตตา (การรู้จักตนเองและขีดจำกัดในการใช้เทคโนโลยี)** คือ การรู้จักตนเองและสามารถประเมินตนเองได้ว่าจะอะไรเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ การนำไปใช้ในเทคโนโลยีควรมีสติในการใช้เทคโนโลยี ไม่เสพติดโซเชียลมีเดียจนกระทบต่อการทำงานและสุขภาพจิต รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความสามารถและเป้าหมายของตนเอง และหลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลตลอดเวลา ควรจัดสมดุลให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิต **มัตถิยอุตตา (ความพอเหมาะพอดีในการใช้เทคโนโลยี)** คือ ความรู้จักความพอดี ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยการนำไปใช้ในเทคโนโลยี ควรใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ไม่เล่นโทรศัพท์ขณะประชุมหรือขณะขับรถ กำหนดเวลาการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อไม่ให้กระทบต่อสุขภาพ เช่น จำกัดเวลาการใช้หน้าจอในแต่ละวัน หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีสิ้นเปลือง เช่น การซื้ออุปกรณ์ใหม่โดยไม่จำเป็น **กาลิยอุตตา (การใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกาลเทศะ)** คือ การรู้จักกาลเวลาและโอกาสที่เหมาะสมในการกระทำการต่างๆ โดยการนำไปใช้ในเทคโนโลยี ควรใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ไม่ใช้โทรศัพท์เสียงดังในที่ประชุม รู้จักเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้โซเชียลมีเดียในช่วงเวลาว่าง ไม่ให้กระทบกับงาน และปรับใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น อัปเดตซอฟต์แวร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ **ปริสัณยอุตตา (การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม)** คือ การเข้าใจบริบทของสังคม และใช้เทคโนโลยีให้เกิดผลดีต่อสังคมโดยรวม โดยการนำไปใช้ในเทคโนโลยี ควรใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสังคม เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ หลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความขัดแย้ง เช่น การเผยแพร่ข่าวปลอม หรือ Hate Speech และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น อุปกรณ์ที่ใช้พลังงานสะอาด **บุคคลิยอุตตา (การใช้เทคโนโลยีโดยคำนึงถึงผู้คนและคุณค่าของมนุษย์)** คือ การรู้จักบุคคลรอบตัว และคำนึงถึงคุณค่าของมนุษย์ในทุกการกระทำ โดยการนำไปใช้ในเทคโนโลยี ควรใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความเท่าเทียม เช่น เทคโนโลยีที่ช่วยคนพิการในการเข้าถึงข้อมูล ใช้ AI และ Big Data ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคน ไม่ใช่เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยสรุป การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางที่ช่วยให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักแห่งคุณธรรม ความพอดี และความรับผิดชอบ เพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืนสำหรับทุกคน ดังภาพที่ 1

รายการอ้างอิง

- คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). “สุขภาพกับเทคโนโลยี”. คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล. แหล่งที่มา <https://mt.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/home/main/health-brochure/2019/pdf/12.pdf> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ อินทรวิเศษ. (2562). เทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. *Humanities Social and arts Veridian E-Journal*, 12(6), 478-494.
- ปัญญานันท์ภิกขุ. หัวใจคนดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.
- ปัทมาพร ท่อชู และวิทยา อินทร์สอน. (2559). การเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์. *Industrial Technology Review*, 22(285), 107-111.

- พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ (โกวิท เมฆขุนทด). (2566). “สัปปุริสธรรม 7”. รายการธรรมะทำไม รายการส่งเสริม พระพุทธศาสนา ทางช่อง PSI สารคดี. แหล่งที่มา https://www.youtube.com/watch?v=_clhzkr48 สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พีริ่ง แมส โปรดักส์.
- พระสามารถ อานนโท. (2548). **ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุทฺตฺย). (2509). “สัปปุริสธรรม” หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงาน ฉาปนกิจศพ นายคิลปะชัย ชาญเฉลิม. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566). “Digital Disruption และ มาตรการรับมือด้าน HR ของ ภาครัฐ”. สำนักงาน ก.พ. OCSC. แหล่งที่มา https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/digital_disruption-article-ocscfeb2020.pdf สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2566.
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ และ เว็บไซต์ www.thaiitwatch.org. (2555). “ภัยเทคโนโลยีต่อสุขภาพ ตอน ผลกระทบจากคอมพิวเตอร์”. Thai PBS. แหล่งที่มา <https://www.thaipbs.or.th/news/content/93522> สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2566.
- สุปรดี ศรีวัฒนา. (2566). **ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมไทย**. แหล่งที่มา <https://botanikajr.blogspot.com/2008/03/blog-post.html> สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2566.
- Connor. A.M. (2016). **A historical review of creative technologies**. In A.M. Connor & S. Marks (Eds.) *Creative Technologies for Multidisciplinary Applications*. Hershey: IGI Global.
- Dittothailand. (2566). **5 เทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อัปเดต 2024**. แหล่งที่มา <https://www.dittothailand.com/dittonews/environmental-conservation/> สืบค้นเมื่อ 15 ก.ค. 2566.
- Mediathailand Blog. (2566). **ปัญหาและผลกระทบด้านสังคม**. แหล่งที่มา <https://mediathailand-ictedu.blogspot.com/2012/07/125.html> สืบค้นเมื่อ 14 ก.ค. 2566.
- Moira Lawler. (2023). **7 Ways to Do a Digital Detox (Without Pulling the Plug Entirely)**. Retrieved from <https://www.everydayhealth.com/emotional-health/how-to-do-a-digital-detox-without-unplugging-completely/> Source July 25, 2023.
- Molla, A. and Abareshi, A. (2012). **Organizational Green Motivations for Information Technology: Empirical Study**. *Journal of Computer Information Systems*, 52(3), 93-102.
- ThaiHealth Official. (2564). **6 สิ่งที่ส่งผลเสีย เมื่อใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ระวัง**. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/6-สิ่งที่ส่งผลเสีย-เมื่อ-2/> สืบค้นเมื่อ 14 ก.ค. 2566.